

2

†

D Y S Z K V R S

Jednego miłośnika Ojczyzny naszej, w którym się pokazuje dowodnie, że z wieczna hańba tego zacnego Królestwa, Pan Bog skarzał Woysko nasze potężne tego roku, częścią pobite, częścią rozprośzone od Kozaków, dla tego, że Ich Mość Pánowie Żołnierze y Kwarciani y inși, rozmaicie krzywdzieli poddane Osob Duchownych, y w Litwie, y w Mazowszu, y w Polsce, y na Ukrainie, y indziej. Przeto żeby tego na potym nie czynili Ich Mość Pánowie Żołnierze, dają się im, w tym Dyskursie pewne przestrogi, y tym Spowiednikom, którzy ie po takich krzywdach rozgrzeszają, nie nakazawszy im powinnego nagrodzenia ludziom wkrzywdzonym.

Roku P'ńskiego, 1648.

E. XV 441

P I E R W S Z A P R Z E S T R O G A.

NJe godzi sie z dobr Duchownych żadney osobie swietckiey / bez dozwole-
nia Stolice Apostolskiey / żadnych
stacy / podatkow / poborow / dárunkow y tym podobnych Contrybucyi
brac / y na wydanie tych y tym podob-
nych podatkow / prawa stanowic. Kto inacze-
czyni / grzeszy smiertelnie / y w klatwe Koscielna
wpada / od ktorey tylko od Papieža / abo moc od
niego mairacego / moze bydz rozgrzeszony. Tu nie
trzeba wielkich dowodow. Mamy o tym resolutia
od Stolice Apostolskiey / ktora in Bulla Cænæ
Domini tak wyklina Num: 17. & 18. Ex-
communicamus & anathematizamus omnes
& singulos, qui iurisdictiones, seu fructus, re-
ditus, & prouentus, ad Nos & Sedem Apo-
stolicam, & quascunq; Ecclesiasticas personas
ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & alio-
rum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinen-
tes vsurpant, vel etiam quauis occasione
A 2 vel

vel causâ, sine Romani Pontificis, vel aliorum
ad id legitimam facultatem habentium, ex-
pressâ licentiâ sequestrant. Quive collectas,
decimas, talleas, præstantias, & alia onera Cle-
ricis, Prælati & alijs personis Ecclesiasticis,
ac eorum & Ecclesiarum Monasterijs, & alio-
rum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illo-
rumq; fructibus, redditibus & prouentibus hu-
iusmodi, absq; simili Rom: Pontif: speciali &
expressâ licentiâ imponunt, & diuersis etiam
exquisitis modis exigunt, aut sic imposita, eti-
am à sponte dantibus & concedentibus recipi-
unt. Nec non qui per se vel alios, directè vel
indirectè, prædicta facere, exequi vel procurare,
aut in eiusdem auxilium, consilium, & fauorem
præstare non verentur, cuiuscunq; sint præemi-
nentiae, dignitatis, ordinis, conditionis aut sta-
tus: etiam si Imperiali aut Regali præfulgeant di-
gnitate: seu Principes, Duces, Comites, Baro-
nes, & alij Potentatus quicunq; etiam Regnis,
Prouincijs, Ciuitatibus, & Terris quoquomodo
præsidentes (iako są Starostowie / Woiewodo-
wie rc.) Consiliarij & Senatores, aut quauis eti-
am Pontificali dignitate insigniti (przero Jch
Młoscion Biskupom y inszym Duchownym / nie
trzebâ miec za złe / że tych rzeczy niepozwalają / a
podpisuiac sie na Seymach albo Seymitach / albo
w inszych Kontraktach / dokladają / Saluis & exce-

ptis iuribus Ecclesiæ) Innouantes decreta super
his per Sacros Canones tam in Lateranensi no-
uissimè celebrato quàm alijs Concilijs genera-
libus edita, etiam cum censuris & poenis in eis
contentis. *A Concilium generalne Trydentyskie ta-
ti o rey matérii dekrét wydato* Sess: 22, cap: 11. Si
quem Clericorum vel Laicorum quacunq; is di-
gnitate etiam Imperiali aut Regali Præfulgeat,
in tantum, malorum omnium, radix cupiditas
occupauerit, vt alicuius Ecclesiæ, seu cuiusuis
sæcularis vel regularis beneficij, Montium pie-
tatis aliorumq; piorum locorum iurisdiction-
es, bona, census, ac iura etiam feudalialia & em-
phiteutica, fructus emolumenta, seu quascunq;
obuentiones, quæ in ministrorum & paupe-
rum necessitates conuerti debent, per se, vel ali-
os, vi, vel timore incusso, seu etiam per supposi-
tas personas Clericorum aut Laicorum, seu qua-
cunq; arte, aut quocunq; quæsito colore, in pro-
prios conuertere vsus, illosq; vsurpare præsum-
pserit, seu impedire, ne ab ijs ad quos iure perti-
nent percipiantur: is anathemati tam diu subia-
ceat, quamdiu iurisdictiones, bona, res, iura,
(tu należę / procz innych spraw / fundusze skryte / a
Kościółom nie oddane) fructus, & redditus quos
occupauerit, vel qui ad eum quomodocunq;
etiam ex donatione suppositæ personæ peruene-
rint

rint (Ważcie PP. Towarzyſe / Porucznikowie /
Rotmistrzowie / Pułkownicy / y inſi co ſami ſtacy
nie wybieracie / ale od drugich wybrane bierzecie rc.)
Eccleſiæ eiufq; adminiſtratorij, (iacy ſa Staro-
ſtowie y Alendarzowie / Wziednicy / Włodarze / Ci-
wunowie dobr Duchownych / y tym podobni) ſiue
beneficiato integrè reſtituerit, ac deinde à Ro-
mano Pontifice ab ſolutionem obtinuerit. Toż
ſtanowi Concilium Kolenſkie dawnieyſze Part 9.
cap: 20. vt Clerici eorumq; poſſeſſiones & bo-
na à vectigalibus & tributis, alijsq; muneribus
latis libera ſint: Toż ieſzcze przed nim napisał Bo-
niſacius Papię VIII. in Decret. quanquam, de
cenſibus lib: 6. Eccleſiæ, Eccleſiaſticaq; per-
ſonæ, ac res ipſarum, non ſolùm iure humano,
quinimò Diuino à ſæcularium perſonarum ex-
actionibus ſint immunes. Kiedy Wenetowie dla
obrony ſwoiey Rzeczypoſpolitey / duchownych do
podatkow pieniężnych przywodzili / Eugenius
czwarty choc Wenecyan / tak napisał do Franciszka
Goſcara Xiążęcia Weneckiego: Omnia Diuina &
humana iura diſponunt, miniſtros & Sacerdo tes
Dei, ab huiuſmodi oneribus & exactionibus
immunes eſſe debere, ſicut fuerunt apud Patres
veteris legis. Y dalej przydaie: Bona quæ poſſi-
dent, CHRISTI ſunt & Eccleſiæ ſuæ: & qui-
cunq; illa diſtrahunt & profanant, iniuriam Deo
faciunt, in perditionem animarum ſuarum. A

że te zdzierstwa nie pomagają ale szkoda Rzeczy-
pospolitey tak piśze tamże. Nec putet nobilitas tua
ex subsidio pecuniarum huiusmodi taliter rece-
ptarum, aliqually subleuari, ab oneribus tibi
incumbentibus expensarum, cum Diuina Ma-
iestas, talibus exactionibus irritata, aliunde Rei-
publicæ tuæ nouas & incogitabiles expensas
permittat exoriri. Doznała tego nie raz y dozna-
wa Polśk / w Inflanciech / w Prusiech / y w po-
śrzedku samey Korony / a nabarżiey tego Roku 1648.
iako sie szczęści takim na wojnie / y iaki pośoy y
szczęście mamy domá. Przestrzegł nas w tym da-
wno Duch ś. Iosu: 7. gdzie choć ieden tylko Achan
poćichu przywlaśczył sobie coś rzeczy od Josuego /
Pánu Bogu ofiarowanych (Ios: 6. v. 19.) y potym
dárowanych / tak sie Pan Bog tym obraził / na wszy-
tek on lud swoy / choć Achanowi nie był powodem /
do tey chciwości / ktora daleko mniey sobie przywla-
śczyła była / niż Contrybucye od Pánów Żolnierzow
wybrane z dobr Kościelnych / że mowi piśmo świete.
Ios: 7. Synowie Izraelowi, przestapili przykazanie y przy-
wlaśczyli zprzeklectwá, bo Achán wziął nieco rzeczy prze-
klectych (to iest / pod przeklectwem zakazanych od Jo-
suego Hetmána / żeby żaden nieśmiał bráć żadney
rzeczy / ktora on ofiarował Pánu Bogu na część ie-
go / dobywszy miastá Jerycho) Zgrzeszył Izrael y prze-
stąpił przymierze moie, y w zieli zprzeklectwá, y pokrá-
dli, y sklamáli, y skryli miedzy naczyniem swoim (choć
tylko

tylko sam Achas/ to co był wziął zrzeczy P. Bogu
od Josuego ofiarowanych (skrył potajemnie) Przeto
nie będzie mógł ostać Izrael przed nieprzyjaciółami swymi,
y będzie uciekał przed nimi. Nie bede daley z wami, aż
wyniszczycie tego, który grzechu tego winien jest. A tak
się stało. Bo potym Josue Hetman sławny/ był bar-
zo zawstydzony y poniżony/ choć od samego Boga
immediate imdany (Ios: 1.) choć miał osobliwym
sposobem/ Boską protekcją nad sobą (Ios: 6. v. vlt:)
choć mu był Pan Bog wyraźnie obiecał/ że miał
wziąć wszytkie mieysca/ ktorychby się pieta ludu one-
go dotknęła. Ios: 1. Wstań a przepraw się przez ten
Jordan, ty y wszytek lud z toba do ziemi, która ja dam Sy-
nom Izraelowym, Wszelkie mieysce, po ktorym deptać będzie
stopa nogi waszey, dam wam, iakom rzekł Moyzeszowi &c.
żaden się wam sprzeciwić nie będzie mógł po WSZYTKIE
DNI żywota twego. Iakom był z Moyzeszem tak bede z
toba: nie opuścze cie ani cie odstapie &c. Nie boy się ani
się lekay, bo z toba jest Pan Bog twoy we wszytkim do czego-
kolwiek się obrociś, A przecie/ kiedy Josue po oney
(że tak rzekę) stacyi od Achasa poćichu/ bez groźby/
bez gwałtu/ bez bicia poddanych wziętey/ posłał dla
wzięcia miasteczka Hai/ trzy tysiące woyska/ prze-
ciwko małej gromadzie nieprzyjaciol/ zaraz ono
woysko od nieprzyjaciol zwyciężone było/ część go
pobito/ ostatek rozproszono. Co tak pismo ś. opisało/
dla przestrogi Panow Żołnierzow tego zacnego
Krolestwa Ios: 7. Ciagnęło trzy tysiące walczyków,

ktorzy

ktorzy wnet tyl podawšy, porażeni sa od meżow Miasta Hay,
y poległo z nich trzydzieści y sześć meżow: y gonili ie nieprzy-
iaciele od bramy aż do Sabarym, y bili ie wciekające z gory:
y wlekle sie serce ludu (Izraelskiego) y rozplynelo sie iako
woda. A lozue (Hetman naywyzšy ludu Bożego / od
samego Pána Boga podany) rozdarł odzienie swoje, y
padł na twarz na ziemię przed skrzynią Páńską, aż do wie-
czora, tak sam iako y wszyscy stáršy Izraelowi, y posypáli
prochem głowy swoje. Gorzey siemam stałotego roku/
bo nie tylko / trzy tysiące ale kilkadziesiąt tysięcy
Woyska zacnego Koronnego / częścią pobili Kozacy /
częścią rozproszyli: czego płacz vbogich ludzi
przyczyna y zdzierstwa Żołnierzow / ktorzy w cią-
gnięciu do obozu krzywdy czynili poddanym Du-
chownych Osob / w Litwie w Mazowszu / y w
Polszcze / rc. X tak spełniło sie w nich dawne
Boże przeklectwo / Leuit: 26. Jeśli mie nie
wstuchacie, y nie zachowacie wszytkich przyka-
zań moich, &c. (miedzy ktoremi jest / nie wybierac
stacy / y podatkow żałazanych Bożim y Kościel-
nym prawem) la też, mowi Pan Bog to uczynie: nawie-
dze was pretko vbośtwem (iako nawiedziel zacne y nie-
winne Pány y Senatory / ktorych dobra spustoszyli
y opánowali na wielu mieyscach Kozacy y chłopi ich
poddani) Prožno śiac będziecie siew, ktory od nieprzy-
ciół pożarty będzie. Postawie twarz moie przeciwko wam,
y vpadniecie przed nieprzycióły waszymi, y będziecie

PODDANI TİM, którzy was mǎi w nienawiści. B E-
DZIECIE VCIKAC CHOĆ WAS NIKT G O N I C
NIE B E D Z I E. To się stało tego roku z wieczną hǎnbą
tego zacnego Królestwa: Pæna est peccatorū mili-
tarium, takiego niešťczęścia y wieczney hǎnby / ktora
w obcych Hystoryách bedzie z wielkim wстыdem tey
zacney Korony rozgłoszona. Po rozgromieniu
Woyska Izraelskiego od hǎlastry Miasta Hay / od
szewczykow / od krǎwczykow / od piecuchow / od
chlopsstwa miasta Hay / Jozue / wpadł na ziemię / ze
wszystkiemi Stǎrżemi Izraelskimi / y aż do nocy przed
Atrǎ leżał / modlǎc się do Pana Boga / ktory tak mu
odpowiedział (Ios: 7. vers: 10. 11.) Surge, cur ia-
ces pronus in terra: Peccavit Israël (choć tylko
sam jedurny Achán zgrzeszył) & præuaricatus est
pactum meum. (choć nie sam przez się Pan Bog /
ale Jozue rozkazywał / tam te rzeczy Panu Bogu o-
siǎrować:) tuleruntq; de anathemate, to jest rze-
czy Bogu osiǎrowane / choć zaraz znalazło się / że sam
tylko Achán te rzeczy był wziął. Ios: 7. vers: 8. A
przecie Pan Bog dla jednego zdrayce / rzeczy Bogu
osiǎrowanych / nie tylko na wszystkie lud swoy kochany
się rozgniewał / ale dał taki dekret Ios: 7. vers: 12.
Non poterit Israël stare, ante hostes suos, eosq;
fugiet; Czemu Pǎnie? quia pollutus est anathe-
mate. Otrǎz tobie skutek stǎcy z dobr Kościelnych
zebranych. Coż za remedium? mowi Pan Bog
daley: Non ero vltra vobiscum, donec contra-
tis

tiseum qui huius sceleris reus est. Wey / iako
tylko iednego żołnierza łakomstwo / w rzeczach Ko-
ścielnych wwikłane / w sztykiemu nie tylko woysku /
ale y ludowi Bożemu wadzilo. To Pan Bog po-
kazał tego roku w zacnym woysku naszym. Non
fuit cum nostris militibus, sed partim contriuit
eos, partim fugauit, nemine persequente, immò
hostibus fugam suam apparantibus, y wypelnilo
sie w zacnych Synach Koronnych / to co przed tym
Duch święty napisać kazał Thren: 5. 8. Niewolnicy
pánowali nad nami, nie był ktoby zrak ich wykupit. Nie-
śli Kościół starozaconny w małych rzeczach / y to po-
cichu / bez bicia poddanych / bez zelżenia Kapłanow /
bez gwałtu (ktory w wielu Pánow Żołnierzow / iest
codzienny) tak szkodził onemu ludowi y woysku?
Czego sie masz słachetne Żołnierstwo y stanie Ryce-
rski spodziwać / kiedy nie ieden tylko żołnierz / ale tak
wiele tysięcy / nie kilka rzeczy / ale tak wiele stacy
nabierają / y to nie pocichu / ale albo gwałtem / albo
groźbą / & inducto metu, cadente etiam in con-
stantem virum, y to / non priuatâ authoritate,
albo rączy / ausu, iako Achán / ale publico imperio
& decreto, à Magistratu publico, publicè & tan-
quam ex præscripto legis, śarpią dobrą Kościo-
ła Bożego / w którym nie woly / ani kozly / ale Bára-
nek Boga najwyższego ofiaruie sie co dzień Pánu Bo-
gu za grzechy wasze. Pámietam mowę świętę y pá-
mieci nieboszczyka Pána Woiewody Wileńskiego

Nikolaia Krzysztofa Radziwila / ktoreg miał w Wil-
nie Roku 1609. z swoimi Confidentami / przed kto-
rymi vstolu / (gdziem ia też byl od niego zaproszony
na obiad) publicè rzekł przy mnie / że rozumiał / iż
Pan Bog nam nie będzie w Instanciech nigdy bło-
gostawil / poiti Instancy (bo byly dobra Kościelne/
y kiltá Biskupstw / procz Zakonników w sobie z da-
wną miały) nie będą Kościołowi przywroczone. Ja
o tym nie dāie mego zdania / bo nie śmiem / y choćbych
dāł / nie by to nie pomogło / rebus politicis sic stan-
tibus, tylko to piśże com slyszal / na potwierdzenie tej
prawdy / że Pan Bog karze woyskā / y dla iednego
złego Solnierza krzywde Kościołowi czyniącego /
iako dobrze wważył ten Papież do Wenetow piśzac.
A co tu mowi tenże Papież / że Kościół Boży iest
wolnym vczyniony przez Boże prawo od tych podā-
tkow / ktore nań czasem Rzeczpospolita kładzie / pe-
wna iest iżec / od Concyliow y Papieżow / y Theo-
logow / y Kanonistow co naprzędnieyszych vtwier-
dzona / ktorych dla krotkości nie miānuie / dość bede
miał na tym / co Pan Jezus Matth: 17. verf: 25.
rzekł Piotrowi świętemu. A tributis & censibus
liberi sunt filij, To iest / Zakonnicy / iako to mieysce
wyklāda Święty Thomasz in 2. dist: 44. q. 2. a. 2.
ad 1. y Święty Bonawentura tamże art: 3. 1. num:
35. Ktore mieysce y o wszytkich innych Ducho-
wnych słusznie wyklāda święty Hieronim in comm:
huius loci, y roż rozumie Święty Augustyn lib: 1.
quaesti-

quæstion: Euang: cap: 23. y tak toż mieysce wy-
kładają wszyscy Doktorowie / Theologici, & Iuris
Canonici, którzy o tey materiyey pisali. Nie iest to
rzecz nowa / ale y starożytnym Kapłanom y inszym
wszystkim osobom duchownym / y slugom Kościel-
nym od Króla Artaxerxa choć Poganina dobrowol-
nie pozwolona / y Przywileiem pisany / przez E-
zdrasza posłanym doiego Wziednikow / wtwierdzo-
na tymi słowy: lib: 1. Esdr: cap: 7. vers: 11. & 24.
Vobis quoq; notum facimus de vniuersis sacer-
dotibus & Leuitis, & Cantoribus, & Ianitori-
bus, Nathinæis, & ministris domus Dei huius,
vt vectigal, & tributum, & annonas, non ha-
beatis potestatem imponendi super eos. Także
y Poganie na dobrą swych Kapłanow / żadnych Ju-
rysdykcyey y podatkow niekładli. O Grekach to pi-
sze Aristoteles lib: 2. Econ: O drugich narodach /
Cæsar lib: 6. de bello Gall. Plutarchus in vita
Camilli. Rzymianie mając sie raz okupować Fran-
cuzom / nie mając tyle pieniedzy / ile było trzeba / mo-
gąc z złota Kościoły złupić / nie wazyli sie tego; ale
kleynoty od białych głow / y złoto z kamienic prywa-
tnych pobrali / vt sacro auro abstineretur, iako
czytamy in hist: Rom: á co dziwnieysza / takim Ka-
płanom Poganstkim / y Jozeph Patriarchás. Gen 47.
vers: 21. takiz dal przywilej. Abowiem skupiwszy
na Króla wszystkie ziemie Egyptską / poddał iz pod
moc Królewską / wyizawszy grunty od Króla Ka-
płanom

planom nadane / ktorym proczich solwarkow / da-
wano z gumien pospolitych na wyzywienie ich / pe-
wna prowizya. Subijcit que (Ioseph) eam Pha-
raoni in cunctos populos eius, à nouissimis ter-
minis Ægypti, vsq, ad extremos fines eius, præter
terram sacerdotum, quæ à Rege tradita fuerat
eis, quibus & statuta cibaria ex horreis publicis
præbebantur, & idcirco non sunt compulsi ven-
dere possessiones suas, **Ważcie to Panowie Po-**
litycy conamietności Duchownych trzywo patrzy-
cie / z ktorych tylko żyją / nie mając Katołiccy Kąpla-
ni (iako ci pogańscy Kąplani mieli procz swych sol-
warkow) żadney prowizyej ex horreis Reipublicæ.
Potym uczyniwszy s. Iozeph Konstytucyą Gen: 47.
ver: 26. żeby poddani Faraonowi co rok piąta część
swych dochodow z dobr leżacych dawali: mowi pi-
smo święte że Kąplani tey Konstytucyej nie podle-
gali. Absque terra Sacerdotali, quæ libera ab
hac conditione fuit. A coż kiedyby tam ci Kąpla-
ni mieli moc na odpuszczenie grzechow przez Krzest /
przez spowiedź: moc na poświęcenie ciała Pańskiego
go / &c. O iakoby wietże im mietności nadane by-
ły? Czemuz tedy na slugi y Kąplany Boże / tak o-
stro niektorzy następuią? gdyż iako mowi Leo Pa-
pież ferm: 8. de Passione: Nunc & ordo clarior
Leuitarum, & dignitas amplior Seniorum, &
sacratior vnctio Sacerdotum. Wiedział o tym
przywileiu Egypckim Kąplanom danym Arysto-
teles

teles / Ktory lib: i. Metaph: c. i. tak o tym piſze. Illic
gens Sacerdotum vacare permiſſa eſt, to ieſt wol-
nym byl wczyniony ſtan Kaplański od wſzelakich po-
datkow y ciężarow Rzeczypoſpolitey / iako to miey-
ſce dobrze wyklada ſlawny Iuriſconſultus Vlpia-
nus, wykladaiąc l. prator. ff. de vacat: muner.

Przeto nie dziw że takie ſtacye nazywają Hono-
riusz Theodoſius Ceſarze C. de Sacros. Eccl: 1. §.
plugawemi drożdżami / Ktoremi nie tak rece / iako ſu-
mmienia ſpetnie tacy mają. Illius vſurpationis
contumelia depellenda eſt, ne prædia vſibus cæ-
leſtium ſecretorum & Eccleſiarum dedicata,
ſordidorum munerum fece vexentur. Gdzie
nie mowi o ſtacyach gwałtem wydartych / albo obu-
ſkami / w Których ſie zawiera y miód / y piwo / y ko-
rzenie / y inſze rzeczy / wyſtraſzonych / ale o tych co
dobrowolnie duchowni dla ſwego pokoju / ad redi-
mendam futuram vexationem, tamiecznym Żol-
nierzom dawali. Jeſli tedy te ſtacye dobrowolnie
dane / a wzięte bezprawnie / tak ſą ochydzone od
tych Ceſarzow / coż by rzekli o owych / Ktore gwałtem
biorą / y pod pretextem prawa na to od ſwych ſtar-
ſzych albo Rzeczypoſpolitey danego na Duchowne do-
brą y oſoby naſtepują.

Rzeczę kto, muſze brać ſtacya bo ſie tym nie wyży-
wie co mi daie Rzeczypoſpolita na konia? Odpowia-
dam, naprzód / Ktoż cie przymusił do żołnierſtwa /
ieſli ſie nie mo żeſz wyżywić tym coć daia? Druga ży-
ſtro-

skromnie iako żołnierz / co ma bydz zawsze lekki y go-
tow do bitwy / a nie iako Senator / otladajac sie pul-
mistami / na piwo bez winia przestawac / a wyży-
wisz sie. *Trzecia*, czemu nayduia sie tacy y Katholici y
nie Katholicy / ktorzy sie kontentuią swym żołdem / y
wzczinwie zija a nikomu nic nie biorą? *Czwarta*, da-
wny iest dekret swietego Jana Krzyciciela na Żol-
nierze / ktorzy gdy go pytali. *Lucæ 3. vers: 14.* Co
mieli czynic zeby byli zbawieni / tak im odpowie-
dział: *Zadnego nie biycie, ani potwarzaycie, ale na żol-
dziech waszych przestawaycie.* Toż y wy czynicie / a
Pan Bog wam bedzie blogoslavit: *Rzecz drugi*,
Rzeczpospolita abo *Hetman* pozwolil mi leza w ma-
ietnościach *Duchownych*? *Odpowiadam.* Na du-
chowne maietności (iako sie rzeklo wyzej) nikt nie
ma prawa ieno *Przełożony duchowny* / pod ktorym
iest ta osoba ktora tey maietności używa. A na po-
zwolenie stacyi z dobr duchownych / tylko sam *Pa-
piez* ma moc / chyba zeby iey komu udzielim / iako znać
daie *Concilium Trydentstkiey Bulla Cene Domini* wyzej
mianowane. Ale iest ieszcze w tym trudność / iesli
moze pozwolic stacyi z poddanego / ten ktory nie iest
directus Dominus poddanych. Insa o czynszach /
insa o prowentach tych ktore inż weszly w possessya
personalną duchownych / bo te podlegly duchowne-
mu starszemu / onego drugiego duchownego / ale o
pierwszym punkcie niechce tu nic decydowac.

P R Z E S T R O G A.

Cco z dobr duchownych/ tak iako sie rzeklo/ wybierali stacye/ y tym podobne pozytki/ powinni in conscientia, sub pena aeternae damnationis, tym ktorym wziali/ integrè, iako mowi Concilium Trident: sess: 22. cap 11. wrocić. Bo iesli kto wzial rzecz cudza bez prawa y bez dobrowolney woli tego czyia byla/ powinien toż czynić ten/ ktory co z dobr duchownych wzial/ abo choc rzecz wzietą od drugiego/ na swoy pozYTEK obrocił/ bo rzecz od Swietckiego wzietą/ iest simplex furtum, abo rapina, a z duchownych dobr wzietą/ iest Sacrilegium, bo tak to nazywa/ S. Basilius in reg: breu: interrog: 144. gdzie spytawszy/ co by byl za grzech/ kiedyby kto naczynie iakie abo sprzęt domowy Klastorny z niedbalstwa zgubil/ abo ze wzgardy nie do brze go vżywał/ tak odpowiada. Prorsus qui abusus sit, is tanquam sacrilegus, qui verò amiserit tanquam sacrilegij auctor iudicatur, cum omnia sint Domino dedicata, & Deo consecrata. Jesli tedy ci sa swieto krádzce/ daleko wiecey owi/ co gwałtem biorą v Duchownych osob drozsze rzeczy niż domowe a li che naczynia y sprzęty. Toż mowi y S. Thomas 2. 2 q. 99. a. 3. gdzie opisuiac swieto krádstwo/ powiada/ że swieto krádstwem iest/ kiedy kto przywlaszcza sobie ea quae sunt deputata ad sustentationem & ornatum ministrorum, siue sunt mobilia siue immobilia. Bo

wszystkie takie rzeczy iako Panu Bogu oddane y poświę-
cone w Kościele Bożym zawsze w posątowaniu były/
iako pisze Cassianus lib: 4. Inst: cap: 19. 20. y drudzy za-
cni Autorowie. Rzeczy bowiem Kościelnym osobom na
duchowne vsługowania oddane/ są rzeczy Bogu ofiaro-
wane y darrowane. Przeto dobrze Innocentius Papież
ad Cap: Cum super num: 3. de caus: posse: & prop:
mowi/ że P. Chrystus iest Dominus bonorū Ecclesia-
sticorū. y takie dobra in Iure nazywają sie Patrimoni-
um CHRISTI. cap: Cum ex eo 3 4. de elect: lib: 6. Ale
tu masz wiedzieć / że nie dosyć uczyniś / kiedy wiedząc
gdzieś co tak wziął/ nie onym ktorymes wziął/ oddaś /
ale daś na Kościół inшы/ abo do inшого Klastora. Bo
tym osobom trzeba wrocić / ktoreś wkrzywdził. S czym
niech sie poczuwają niektore osoby duchowne/ ktore brá-
ły y pod czas Confederacyey Lwowstiey/ y potem/ in spe-
cie rzeczy/ zebrane abo wywiezione z dobr Duchownych/
bo onym miały być wroczone. Jako kiedybys komu ko-
nia wziął bezprawnie/ nie drugiemu towarzygowi/ ani
Kapłanowi/ ani Klastorowi/ ale temu dziey był kon/ ko-
nia masz wrocić/ iesli chcesz być zbawion. A nie wyma-
wiasz sie odległością mieyscá/ z koregoś co wziął. Bo iá-
ko ta doległość nie była przeszkoda/ żebyś do onego miey-
scá nie iezdził/ abo twych pácholat nie posyłał/ na wy-
bieranie stácy/ tak też odległość/ nie uczyni cie wolnym
od restytucyey/ ktora masz przez postanie na to mieysce
rzeczy cudzych skorzystanych/ uczynić/ abo przez zostá-
wienie ich przy osobách cnotliwych tam tym ducho-
wnym

wonym żyćliwych/ żeby oni im odesłali/ albo o nich dąli
znać. Niech tacy/ uważa v siebie one słowa Pánstie kto-
re mowil do Swietey Brygitty lib: 2. Reu: cap: 18. Qui
domū meam ædificat, summo studio apponat cu-
rā, vtnon veniat ibi ad ædificium vn⁹ denarius, qui
non sit benè acquisitus & iustè. Multi quippè sunt,
qui semalè acquisita bona habere sciunt, & tamen
de hoc non dolent, nec voluntatem habent resti-
tuendi, & satisfaciendi ipsis defraudatis & spoliatis,
quamuis possent restituere & satisfacere, si vellent.
Sed tamen dant partem Ecclesijs ex illis bonis iniu-
stè acquisitis, quasi per hanc donationem placatum
me habeant. Alia autem bona benè acquisita re-
servant posteris suis. Hoc certè non placet mihi.
Si autem non superesset cui redderet, illa malè ac-
quisita, tunc posset mihi dare. Et cap: 85. CHRI-
STVS dixit: Quid credunt homines malæ fidei
possessores, qui detinent iniustè obtenta scienter,
nunquid intrabunt in requiem meam? Certè non
magis quàm Lucifer. Sed nec eleemosynæ de malè
acquisitis proderunt, &c. Od ktorey restyruczey ie-
ślis co wziął od poddanych/ nie może cie Pan ich ani
Przednik/ ani Arendarz/ ani zastawnik/ wolnym wczy-
nić/ bo ci nie są Pánami tych dobr ruchomych/ iako pie-
niedzy/ zboża/ kurow/ gęsi/ wołow/ &c. Ale poddani/ od
ktorychś wziął terzeczy. Bo ci oddawšy to co Pánom
powinni oddać/ są Pánami inšych rzeczy/ ktorych swą
pracą albo inšym sposobem nabyli. A iako sam Pan ich/

biorac od nich bądź większe pobory niż według starych
kwitow bywaia do skarbu oddawane / bądź insze czynsze
abo rzeczy / iako kury / gesi / & his similia, nad ustawę po-
winna y zwykła / grzeszy / y krzywdę im czyni / y one po-
winien nagrodzić dostatecznie: tak daleko wiecey grzesza
Pánowie Żołnierze / takie v nich rzeczy pod pretextem
zaciągu woennego / wybieraiac / y powinni onym sa-
mym nagrodzić / nie ich Pánom.

T R Z E C I A P R Z E S T R O G A.

Pánowie Confederaci y ci Żołnierze / ktorzy
trwaiac w Confederacyey y w służbie wojen-
ney / wybierali / abo wybieraią stacye z dobre du-
chownych / pości mieli y maią wola / y daley one wybie-
rac / y onemi pro libitu ścaciować / y onych niewrócić / ani
ich nagrodzić niemogli / ani moga być w tey woli trwá-
iacey / od żadnego Káplana rozgrzeszeni / y rozgrzeszenie
takich nic nie waży / nie tylko z tey miary / że są w łatwie /
od ktorey tylko za pozwoleniem szczególnym / y wyra-
żnym Stolicy Apostolskiej / rozgrzeszeni extra articulū
mortis byđż nie moga / ale choćby łatwy żadney nie by-
ło / tylko dla tego samego / że trwaią in affectu ad pec-
catū mortale, seu, in voluntate peccandi mortaliter,
gdyż iako brąc takie stacye y podatki iest grzech śmiertel-
ny. A iż do otrzymania rozgrzeszenia / trzeba mieć żal za
grzechy / y wola wiecey Pána Boga onemi nie obrażać /
& con-

& consequenter ich poprzestąć / y to co kto powinien
czynić / albo komu wrocic / albo nagrodzić / chcieć wyko-
nać / iako vczą wszyscy Theologowie y Concilium Trid:
sess. 14. cap. 6. & Cant. 5. Przeto gdyż ci / co mają wola
wybrać stacye / y onych nie nagradzać / nie mają tey woli /
a consequenter ani żalu za ten grzech / nie mogą bydź va-
lidè rozgrzeszeni. A iesli byli od iakiego nieukła albo nie
rozmyślnego Kapłana / w ten czas źle y nieważnie roz-
grzeszeni / powinni potym odnowić spowiedzi takie / y
drugie po nich uczynione / żeby wrocivszy to co komu na-
leży / albo nagrodzivszy dostatecznie / validè mogli bydź
rozzgrzeszeni. A to iest pewna y nieomylna nauka. A biał
da tym Spowiednikom / ktorzy albo dla iakmużn / bądź
danych / bądź obiecanych / albo dla respektow ludzkich / albo
dla boiaźni / żeby nie obrażili y nie odpędzili od siebie
swoich dobrodzieiow / śmieli / albo śmieią takich rozgrze-
ścić / nie zganiwszy im tych ździerstw (bądź w pienią-
dzach / bądź w inszych rzeczach wziętych / z przymusu / we
wsiach albo miasteczkach osob duchownych / bā y ślache-
ckich / y Miastach Krolewskich) y nie przywiodszy takich
żołnierzom żeby obiecali poprzestąć / y nagrodzić to co ko-
mu wzięli. Bo iesli tego nie czynią Spowiednicy / in-
ualidè rozgrzeszają na zgube dusz swoich y cudzych / źle
wzywając mocy od Pana Boga y Kościoła świętego da-
ney na rozgrzeszanie. Quia non remittitur peccatum,
nisi restituatur ablatum.

C Z W A R T A P R Z E S T R O G A.

Naby Jch Mość pp. Żołnierze lepiej poznali iá-
ko sie Pan Bog brzydźi zdiierstwem poddánych
Kościelnych/ niech y te rzeczy dobrze wważą.

Naprzod. Że iáko wważa s. Bazylius Doktor Kościel-
ny Orat. 3. de peccato, támté rzeczy kryiomko od Achá-
ná wzięte/ ięszce nie były dáne Pánu Bogu ani Kościo-
łowi iego/ ani wzięte w possessyá od Osob duchownych/
ále tylko náznáczone od Jozuego Hetmána. A przecie to
przywłaszczenie táiemne rzeczy Pánu Bogu tylko obie-
cánych/ ták P. Bog srodze karał. Jáko tedy wiecey Pan
Bog má karać/ suktem/ biciem/ gwałtem rzeczy wydarte
od poddánych Kościelnych/ ktore iuż w possessyey pod-
dánych Duchownych y ich Prálatow były.

Druhá. Rzeczy od Achána sobie przywłaszczone/ dále-
ko mnieysze były niż te/ ktore wyciągaia y biorá pp. Żoł-
nierze od poddánych Kościelnych. Przeto mówi świe-
ty Bazylius/ że Achán paululum quid auertit & tulit
de anathemate.

Trzecia. Achán tych rzeczy ktore był wziął/ nie potra-
wił/ ále ie skrył y zákopał w ziemię/ y ták przeto nic nie
vbyło rzeczom Kościelnym/ bo potym nálezione są/ á
przecie y o to sie Pan Bog gniewał/ co iest wielkie kara-
nie Boże/ kiedy sie Pan Bog ná kogo gniewa; á o to/
Pan Bog sie gniewał ná wšytko woystko Izraelskie/ y
ná wšytek lud swoy kochány/ choć tylko sam iedorny
Achán żołnierz zgrzeszył. Jákiego sie tedy gniewu y ka-

ránia Bożego Woyská Koronne bać máią/ kiedy w nich
nie ieden żołnierz/ ale niemal wszyscy po wszystkich mie-
scách/ przez które ciągną/ y na których swoje stanowiska
mają/ rozmaite rzeczy poddanym Duchownym wydzie-
raią/ procz tyle á tyle złotych z każdej włoki ábo łanow.
A co gorzka/ y z drugiey Chorągwi następuiącej potym
toż czynią. Jakie to tyránstwo. Jako sie nie ma wni-
wecz obrocić biedny poddany Kościelny/ y wsi Osob
Duchownych?

Ża te zdzierstwa żołnierskie/ tak wiele wsi y miaste-
czek/ y Miast niewinnych/ y zacnych Pánow/ Pan Bog
tego roku dopuścił Kozakom y chłopom naszym wni-
wecz obrocić.

Czwarta. A to wielki znáć gniewu Bożego był/ że dla
grzechu Achanowego Pan Bog obietnice swoje dane
Jozuemu wyżej pomienione odmienił/ choć o sobie w
Písmie ś. napisać kazał. Ego Deus, & non mutor.

Piąta. Tym sie Pan Bog nie kontentując/ nie tylko
sámego Achana wśkamenować kazał/ ale y Syny y Corti
iego/ y woły/ y osły/ y owce/ y namiot iego/ y wszystek
sprzet domowy iego/ y czeladź spalił/ choć on tylko sam
rzeczy Panu Bogu ofiarowane sobie przywłaszczyl. Da-
wno nas Pan Bog w tym przestrzegł. Bo napisano
Exodi 20. 5. Ego sum Dominus Deus tuus fortis &
zelotes, visitans iniquitatem Patrum in filios, in ter-
tiam & quartam generationem eorum qui oderunt
me. *Et Exod. 34. 7.* Qui reddit iniquitatem Patrum
in filijs ac nepotibus, in tertiam & quartam gen-
erationem. Co sie rozumie o karaniu doczesnym in re-

bus temporalibus: iáko wykládáá Gycowie świeci/
y po nich **S. Tomasz** 1. 2. q. 87. a. 8. ad. 1. de panis tem-
poralibus vel corporis in quantum filij sunt quæ-
dam res parentum, & successores prædecessorum.
Ták dla grzechu Synow Heli / quia retrahebant ho-
mines á sacrificio Domini: populus corruiť in con-
spectu Philistinorum & arca capta est 1. Reg: 2. 17.
Et c. 4. **Y niewinne dzieciátká dla grzechow dorosłych**
Sodomczyťow sz ogniem Boskim z drugiemí spalone.
Gen: 19. y **dzieci Dathanowe y Abirowe dla grzechu Gy-**
cowskieg choc nań nie przyzwolili ziemiá pozárka. *Nu: 16.*

Nie dšw tedy/ że tego roku nie tylko ci Żołnierze/co poddánym Ko-
ścielnym wielkie krzywdy uczynili / ále y drudzy niewinni sz od **Żoza-**
ťow y chłopow ták sromotnie zwyciężeni / z wieczna niesławá tego
żacnego **Królestwa.**

Co się ták ma rozumieć / że nie tylko **Pan Bog** ták naś srodze skarát
zá tegoroczne wydzierstwa Żołnierskie / y krzywdy poddánym **Kościel-**
nym uczynione / ále y zá przešle lat przešłych. **Bo** nie záwše **Pan Bog**
záraź grzechy náśe karze / ále często długo czeka/ zebymy zá grzechy po-
kutowáli y onych poprzeštáli. **Lecz** kiedy się nie poprawiamy/ á žna-
wu ná nowe karánia żarabiamy: tedy **Pan Bog** y dawne y nowe grze-
chy náśe karze/ y tym sposobem y **Miásta** y **Pánstwa** gubi/ kiedy się ná-
pełnia miára y liczba grzechow/dla ktorey **Pán Bog** od wiekow przeys-
żżať / że dla żłości ludzkiej ma **Miásta** y **Pánstwa** karác. **Ták** skarát
Imperium Gracorum żacne/ poddawšy ie w niewola **Turecka** y nale-
pša część **Królestwa Węgierskiego.** **A** co wiedzieć iešli do tey fliski
ták špetney náśey miły **Gycyżny** nie pomogły/ y przed **Kilianasta** lat
uczynione **Konstitucye** na filku **Seymách** contra immunitatem & li-
bertatē Ecclesiasticam. **Przeto** słusnie zášły protestácy y **Jch M.M.**
& sob **Duchownych y Senatorow** filku świeckich/ magis cælum quàm
fiscum curantibus.

